

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi potilasvahinkolain ja eräiden potilasvahinkokorvausten sitomisesta palkkatasoon annetun lain 3 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi potilasvahinkolakia siten, että se sopeutetaan Euroopan yhteisöjen (EY) neuvoston kolmanteen vahinkovakuutusdirektiiviin, joka on otettu osaksi ETA-sopimusta ETA-sopimuksen pöytäkirjan 47 ja tiettyjen liitteiden muuttamista koskevalla ETA:n sekakomitean päätöksellä.

Edellä mainitun ETA:n sekakomitean päätöksen mukaan kolmatta vahinkovakuutusdirektiiviä ei sovelleta Suomeen. Ehdotuksella toteutettaisiin kuitenkin potilasvakuutuksen osalta vakuutuspalvelujen vapaata tarjontaa koskevat periaatteet kotimaisten vakuutusyhtiöiden Suomen toiminnan osalta ja näitä säännöksiä sovelletaan ETA:n sekakomitean päätökseen liitetyn EFTA-valtioiden lausuman mukaisesti myös Suomen ja muiden ETA-sopimukseen liittyneiden EFTA-valtioiden välillä sekä Suomen ja niiden EY-valtioiden välillä, jotka soveltavat Suomeen edellä mainittua direktiiviä. Näistä valtioista kotoisin olevat vakuutusyhtiöt saisivat sekä sijoittautumisoikeuden että palvelujen vapaan tarjoamisen

oikeuden perusteella myöntää Suomessa potilasvakuutuksia joko perustamalla tänne edustuston tai tarjoamalla vakuutuksia ulkomaisesta toimipaikasta käsin. Ulkomaiset vakuutusyhtiöt ovat velvollisia liittymään jäseniksi potilasvakuutusyhdistykseen, joka hoitaisi keskitetysti sekä kotimaisten että ulkomaisten vakuutusyhtiöiden potilasvakuutukseen liittyvän korvaustoiminnan. Lain muutoksella poistettaisiin potilasvakuutusmaksujen perusteiden vahvistaminen eikä potilasvakuutuksen vakuutusehtoja enää vahvistettaisi. Myös ulkomaiset yhtiöt velvoitettaisiin osallistumaan potilasvahingon johdosta maksettavien jatkuvien korvausten indeksikorotusten rahoittamiseen.

Esitys liittyy hallituksen esityksiin laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta sekä ulkomaisia vakuutusyhtiöitä koskevan lainsäädännön muuttamisesta.

Esitys liittyy Euroopan talousalueesta tehtyyn sopimukseen. Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan heti, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Potilasvahinkolaki

Potilasvahinkolain (585/86) mukaan korvataan terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä potilaalle aiheutunut henkilövahinko. Korvaus potilasvahingosta määrätään noudattaen vahingonkorvauslain (412/74) säännöksiä. Terveyden- ja sairaanhoitotoimintaa harjoittavalla on oltava potilasvahinkolain mukaisen korvausvastuun varalle potilasvakuutus. Vakuutuksenantajana potilasvakuutuksessa on sellainen vakuutusyhtiö, joka on saanut toimiluvan vastuuvakuutusliikkeen harjoittamiseen. Myös potilasvakuutusyhdistys voi myöntää potilasvakuutuksia.

Potilasvahinkolaki muutettiin vuonna 1993 vastaamaan ETA-sopimuksen liitteessä IX mainittuja vakuutusdirektiivejä potilasvahinkolain 5 §:n muuttamisesta annetulla lailla (754/93). Tällöin annettiin myös sellaisille ulkomaisille vakuutusyhtiöille, jotka ovat saaneet toimiluvan vastuuvakuutusliikkeen harjoittamiseen Suomessa, oikeus kotimaisten vakuutusyhtiöiden ohella myöntää Suomessa potilasvakuutuksia.

Kaikki Suomessa potilasvakuutustoimintaa harjoittavat vakuutusyhtiöt ovat velvollisia kuulumaan potilasvakuutusyhdistykseen, joka hoitaa keskitetysti potilasvakuutuksen korvaustoiminnan ja voi, kuten edellä todettiin, myös myöntää vakuutuksia. Nykyisin potilasvakuutusyhdistys myöntää jäsenyhtiöidensä lukuun julkisen sektorin eli valtion ja kuntien potilasvakuutukset. Sosiaali- ja terveysministeriö valvoo potilasvakuutusyhdistyksen toimintaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa potilasvakuutusyhdistyksen hakemuksesta potilasvakuutuksessa noudatettavat vakuutusehdot ja vakuutusmaksujen laskuperusteet. Perusteet on vahvistettava siten, että vakuutusmaksut vastuvelan korkotuotolla lisättyinä riittävät potilasvakuutustoiminnasta aiheutuviin menoihin ja ministeriön määräämässä laajuudessa vakuutusyhtiön vastuukyvyyn ylläpitämiseen.

ETA-sopimuksen pöytäkirjan 47 ja tiettyjen liitteiden muuttamista koskevalla ETA:n sekkomitean päätöksellä N:o 7/94 (ns. lisäpaketti) ETA-sopimusta on täydennetty kolmella vakuutusdirektiivillä, joiden aiheuttama keskeisin muutos merkitsee vakuutuspalvelujen sisämarkkinoiden muodostumista Euroopan talo-

usalueelle kuitenkin siten rajoitettuina, että muuta ensivakuutusta kuin henkivakuutusta koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta sekä direktiivien 73/239/ETY ja 88/357/ETY muuttamisesta annettua neuvoston direktiiviä (92/49/ETY), niin sanottua kolmatta vahinkovakuutusdirektiiviä, ei sovelleta Suomeen. Vahinkovakuutuksen sisämarkkinoiden ulottuvuus jää riippumaan Suomen ja muiden Euroopan talousalueeseen kuuluvien valtioiden (ETA-valtiot) kesken erikseen toteutettavasta järjestelystä. Sekakomitean päätöksen haittavaikutusten vähentämiseksi Euroopan vapaakauppaliiton kuuluvat valtiot (EFTA-valtiot) ovat sopineet, että niiden tarkoituksena on keskenään tehdä järjestelyt, jotka merkitsevät sisämarkkinoiden muodostumista Suomen ja muiden EFTA-valtioiden kesken myös vahinkovakuutuksessa. Suomi pyrkii myös vastavuoroisesti kunkin Euroopan unionin (EU) jäsenvaltion kanssa samaan järjestelyyn. Suomen vakuutuslainsäädäntöä on jo tässä vaiheessa päätetty ehdottaa muutettavaksi siten, että kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin säännökset saatetaan voimaan kotimaisten vakuutusyhtiöiden Suomen toiminnan osalta ja että näitä säännöksiä sovelletaan myös Suomen ja muiden ETA-sopimuksessa sopimuspuolina olevien EFTA-valtioiden välillä sekä Suomen ja niiden EU:n jäsenvaltioiden välillä, jotka soveltavat Suomeen kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin säännöksiä.

ETA-sopimukseen lisätty kolmas vahinkovakuutusdirektiivi toteuttaa lopullisesti vakuutuspalvelujen sisämarkkinoiden muodostumisen Euroopan talousalueelle. Tämä merkitsee sitä, että vakuutusyhtiö saa kotimaassaan myönnetyn toimiluvan perusteella harjoittaa vakuutusliikettä koko talousalueella joko perustamalla johonkin jäsenvaltioon sivukonttorin tai tarjoamalla jossakin jäsenvaltiossa vahinkovakuutuksia ulkomaisesta toimipaikasta käsin tai harjoittamalla samanaikaisesti molempia toiminnan muotoja (yhden toimiluvan periaate). Vakuutusyhtiön talouden valvonnasta vastaa yksinomaan yrityksen kotivaltion valvontaviranomainen. Talouden valvonta sisältää yhtiön koko liikkeen vakavaraisuuden, vastuvelan laskennan ja sen kattamisen valvonnan. Direktiivin mukaan vakuutuksenottajaa ei saa estää ottamasta vakuutusta Euroopan talousalueella

asianmukaisesti toimiluvan saaneesta yhtiöstä, jos sopimus ei ole ristiriidassa sijaintimaan yleistä etua koskevien säännösten kanssa. Yleisen edun voidaan katsoa sisältävän pakollisen vakuutuksen osalta esimerkiksi tietyt säännökset maksujen määräämisestä.

Direktiivin mukaan jäsenvaltiot eivät pääsääntöisesti saa antaa säännöksiä, joissa vaaditaan vakuutusmaksujen ja vakuutusehtojen ennalta hyväksymistä tai järjestelmällistä tiedoksiantamista. Poikkeuksen muodostavat pakolliset vakuutukset, joiden osalta voidaan vaatia, että niitä koskevat yleiset ja erityiset vakuutusehdot annetaan tiedoksi valvontaviranomaiselle ennen ehtojen käyttöönottoa. Vakuutusmaksujen korotusten osalta ennalta hyväksyminen on sallittua vain osana yleistä hintavalvontajärjestelmää.

Kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin 45 artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat vaatia alueillaan sijoittautumisoikeuden tai palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella toimivat yritykset osallistumaan samoilla edellytyksillä kuin kyseisissä valtioissa toimiluvan saaneet yritykset sellaiseen järjestelyyn, jonka tarkoituksena on taata vakuutuskorvausten maksaminen vakuutetuille ja vahingon kärsineille kolmansille henkilöille.

Nyt annettavalla hallituksen esityksellä potilasvahinkolaki sopeutetaan kolmanteen vahinkovakuutusdirektiiviin.

1 §. *Lain soveltamisala.* Voimassa olevan lain 1 §:n 1 momentin mukaan potilasvahinkolain perusteella korvataan terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä potilaalle aiheutuneet henkilövahingot. Sosiaali- ja terveysministeriön potilasvakuutusyhdistyksen hakemuksesta vahvistamissa vakuutusehdoissa on korvattaviksi rajattu ainoastaan sellaiset vahingot, jotka ovat tapahtuneet Suomessa. Näin on menetelty sen vuoksi, että ankaran vastuun periaatteelle rakentuva potilasvahinkolaki on aikanaan luotu nimenomaan silmällä pitäen Suomen terveyden- ja sairaanhoitojärjestelmää. Kun vakuutusehtojen vahvistamismenettely kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin mukaisesti ehdotetaan tässä esityksessä poistettavaksi, ehdotetaan lain 1 §:ään lisättäväksi mainittu nykyisin vakuutusehtoihin sisältyvä korvauspiirin rajotus.

4 §. *Vakuuttamisvelvollisuus.* Potilasvakuutuksen ottamisen laiminlyönyt on voimassa olevan lain 4 §:n 2 momentin mukaan velvollinen suorittamaan enintään kymmenkertaisen

vakuutusmaksun korotuksen. Korotuksen perusteena oleva vakuutusmaksu on määräytynyt sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien vakuutusmaksuperusteiden mukaisesti. Kun vakuutusmaksujen perusteiden vahvistaminen ei kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin mukaan ole enää sallittua, antaa sosiaali- ja terveysministeriö määräykset siitä, miten korotuksen perusteena käytettävä vakuutusmaksu määrätään.

5 §. *Vakuutuksenantaja.* Kolmanteen vahinkovakuutusdirektiiviin sisältyvän yhden toimiluvan periaatteen mukaisesti vakuutusyritys saa kotivaltiossaan myönnetyn toimiluvan perusteella harjoittaa vakuutusliikettä koko Euroopan talousalueella joko sijoittautumisoikeuden tai palvelujen vapaan tarjoamisen oikeuden perusteella. Ulkomaisilta ETA-vakuutusyhtiöiltä ei siten enää voida Suomessa harjoitetun toiminnan osalta vaatia erillistä toimilupaa, vaan toiminnan aloittaminen edellyttää ainoastaan tiettyjen ilmoitusten tekemistä yhtiön kotivaltion valvontaviranomaisille. Potilasvahinkolain 5 § muutetaan ehdotuksessa direktiivin mukaiseksi.

Pykälän 1 momentissa säädetään kotimaisten vakuutusyhtiöiden oikeudesta harjoittaa Suomessa potilasvakuutusta. Tällainen oikeus on niillä vakuutusyhtiöillä, jotka ovat saaneet oikeuden vahinkovakuutusluokkaan 13 kuuluvan toiminnan eli vastuuvakuutuksen harjoittamiseen.

Pykälän uudessa 2 momentissa säädetään niiden ulkomaisten ETA-vakuutusyhtiöiden, joiden kotivaltio soveltaa Suomeen kolmatta vahinkovakuutusdirektiiviä, oikeudesta harjoittaa täällä potilasvakuutustoimintaa. Näistä valtioista kotoisin olevat vakuutusyhtiöt voivat joko sijoittautumisoikeuden tai palvelujen vapaan tarjoamisen oikeuden perusteella samoin edellytyksin kuin kotimaiset yhtiöt harjoittaa täällä potilasvakuutustoimintaa.

Niiden ulkomaisten ETA-vakuutusyhtiöiden, joiden kotivaltio ei sovelta Suomeen kolmatta vahinkovakuutusdirektiiviä, oikeus harjoittaa Suomessa potilasvakuutusta säilyy samansisältöisenä kuin voimassa olevassa laissa eli potilasvakuutuksen harjoittamisoikeus edellyttää tällöin Suomessa saatua toimilupaa.

Vastaavasti ne ulkomaiset yhtiöt, joiden kotipaikka sijaitsee Euroopan talousalueen ulkopuolella, tarvitsevat edelleen Suomessa annetun toimiluvan voidakseen harjoittaa täällä potilasvakuutusta.

Uudessa 3 momentissa, joka vastaa nykyistä 2 momenttia, velvoitetaan kaikki Suomessa potilasvakuutustoimintaa harjoittavat vakuutusyhtiöt liittymään potilasvakuutusyhdistyksen jäseniksi.

Voimassa olevan lain 5 §:n 2 momentin mukaan potilasvakuutusyhdistys on voinut hoitaa potilasvakuutukseen liittyvän korvaustoiminnan jäsenyhtiöidensä lukuun. Korvaustoiminnan hoito on määrätty potilasvakuutusyhdistyksen tehtäväksi myös potilasvakuutusyhdistyksen sääntöjen 2 §:ssä. Edellä selostetun kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin 45 artiklan perusteella ehdotetaan momentissa tämä potilasvakuutusyhdistyksen velvoite korvaustoiminnan hoitamiseen lakisääteistettäväksi. Potilasvakuutusyhdistys hoitaisi siten myös ulkomaisten yhtiöiden myöntämien potilasvakuutusten korvaustoiminnan. Järjestelyllä pyritään turvaamaan vahingon kärsineen mahdollisuus saada korvauspalvelu yhdestä paikasta ja edistämään myös korvaustoiminnan yhdenmukaisuutta. Vastaavanlainen järjestely potilasvahinkojen osalta on omaksuttu esimerkiksi Tanskassa.

6 §. *Potilasvakuutuksen ehtojen ja maksujen tiedoksiantaminen.* Voimassa olevan lain mukaan vahvistaa sosiaali- ja terveysministeriö potilasvakuutusyhdistyksen hakemuksesta potilasvakuutuksessa noudatettavat vakuutusehdot ja vakuutusmaksujen laskuperusteet. Kolmannen vahinkovakuutusdirektiivin 29 ja 39 artiklan mukaan jäsenvaltiot eivät saa antaa säännöksiä, joissa vaaditaan niiden yleisten ja erityisten vakuutusehtojen, maksuperusteiden sekä lomakkeiden ja painettujen asiakirjojen ennalta hyväksymistä tai järjestelmällistä tiedoksiantamista, joita yritys aikoo käyttää vakuutuksenottajien kanssa asioidessaan. Jäsenvaltiot voivat ainoastaan vaatia, että vakuutusyritys ilmoittaa näistä vakuutusehdoista ja muista asiakirjoista satunnaisesti sen toteamiseksi, että kansallisen lainsäädännön vakuutus-sopimuksia koskevia säännöksiä noudatetaan.

Direktiivin 30 artiklan mukaan pakollisen vakuutuksen osalta jäsenvaltio voi kuitenkin vaatia yleisten ja erityisten vakuutusehtojen tiedoksiantamista toimivaltaiselle viranomaiselle ennen niiden käyttöönottoa.

Näiden direktiivisäännösten mukaisesti poistetaan potilasvahinkolain 6 §:stä potilasvakuutusehtojen ja vakuutusmaksujen perusteiden vahvistamista koskeva säännös. Pykälän 1 momentin mukaan kunkin potilasvakuutustoimin-

taa harjoittavan vakuutusyhtiön on ainoastaan annettava ehdot tai maksut kirjallisesti tiedoksi sosiaali- ja terveysministeriölle kuukautta ennen niiden käyttöönottoa. Näin ministeriö voi valvoa, että mainitut seikat täyttävät niille laissa säädetyt vaatimukset.

Valvontaviranomaisella eli ministeriöllä on kuitenkin oikeus tarvittaessa vaatia yhtiötä toimittamaan sille selvityksen muun muassa niistä perusteista, joilla yhtiö on vakuutusmaksunsa laskenut. Yhtiö on myös tarvittaessa velvollinen toimittamaan ministeriölle muut vakuutuksenottajien kanssa asioidessaan käyttämänsä lomakkeet ja asiakirjat.

Potilasvakuutusmaksut ovat maksujen vahvistamismenettelyn poistamisen jälkeen periaatteessa yhtiön itsensä määrättävissä. Kun kuitenkin on kysymys pakollisesta vakuutuksesta, on vakuutuksenottajalla oikeus saada tällainen vakuutus kohtuulliseen hintaan. Tämän vuoksi säädetään pykälän 3 momentissa, että potilasvakuutusmaksut on laskettava silmällä pitäen vakuutettujen etujen turvaavuutta. Maksujen on kuitenkin oltava kohtuullisessa suhteessa vakuutuksista aiheutuviin kustannuksiin nähdessä.

Jotta lakisääteistä potilasvakuutusjärjestelmää voidaan edelleen valvoa niin, ettei järjestelmä kehity kohtuuttomaksi vakuutuksenottajille eikä vakuutetuille, säädetään pykälän 4 momentissa siitä, että ministeriö voi tarvittaessa antaa vakuutusyhtiöille sellaisia riskien luokittelua koskevia määräyksiä, joilla yhtiön on tilastoitava vakuutukset ja vahingot.

Vakuutusyhtiöt ovat 5 momentin mukaan velvollisia ministeriön määräyksestä teettämään pykälässä säädettyjen tehtävien edellyttämiä tutkimuksia ja laskelmia.

7 a §. *Vakuutuksenottajan oikeus irtisanoa vakuutus.* Potilasvahinkolakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös vakuutuksenottajan oikeudesta irtisanoa vakuutus.

Uusi vakuutus-sopimuslaki (543/94) sisältää pakottavan säännöksen (12 §) vakuutuksenottajan oikeudesta irtisanoa vakuutus milloin tahansa vakuutuskauden aikana. Vakuutus-sopimuslakia sovelletaan myös potilasvakuutukseen, ellei potilasvahinkolaisissa toisin säädetä. Kun potilasvakuutus on lakisääteinen vakuutus, joka jokaisella terveyden- ja sairaanhoito-toiminnan harjoittajalla tulee olla, on vakuutamisvelvollisuuden täyttämisen kannalta tarpeen lisätä potilasvahinkolakiin erityissäännös vakuutuksenottajan irtisanomisoikeudesta.

Säännöksen mukaan vakuutuksenottajalla on oikeus milloin tahansa vakuutuskauden aikana irtisanoa potilasvakuutus siirtyväksi toiseen vakuutusyhtiöön. Irtisanomisen tulee tapahtua kirjallisesti ja irtisanomisilmoitukseen on liitettävä todistus uuden vakuutuksen ottamisesta. Potilasvakuutuksen irtisanominen on nykyisin tapahtunut sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien vakuutusehtojen mukaan niin, että vakuutuksen on voinut irtisanoa siirtyväksi toiseen yhtiöön ainoastaan vakuutuskauden päättyessä. Irtisanomisen on tullut tapahtua viimeistään kuukautta ennen mainittua ajankohtaa.

1.2. Laki eräiden potilasvahinkokorvausten sitomisesta palkkatasoon

Eräiden potilasvahinkokorvausten sitomisesta palkkatasoon annetun lain (255/87) mukaan potilasvahinkolain mukaisiin jatkuviin korvauksiin tehdään vuosittain indeksikorotukset. Korotuksista vakuutusyhtiöille ja potilasvakuutusyhdistykselle aiheutuvat menot on otettu huomioon sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamissa vakuutusmaksujen perusteissa. Korotusten rahoittamiseen tarvittava vakuutusmaksun osan jakaminen vakuutusyhtiöiden ja potilasvakuutusyhdistyksen kesken on tapahtunut myös ministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Kun potilasvakuutusmaksuperusteiden vahvistaminen ehdotuksen mukaan poistuu, eräiden potilasvahinkokorvausten sitomisesta palkkatasoon annetun lain 3 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös tulevaisuudessa turvataan indeksikorotusten rahoitus nykyistä jakojärjestelmää vastaavalla järjestelmällä. Ehdotuksen mukaan ministeriö antaa määräykset siitä, miten korotuksista vakuutusyhtiöille ja potilasvakuutusyhdistykselle aiheutuvat kulut jaetaan yhtiöiden ja potilasvakuutusyhdistyksen kesken. Korotusten rahoittamiseen ovat velvollisia osallistumaan kaikki Suomessa potilasvakuutusta harjoittavat vakuutusyhtiöt.

2. Esityksen vaikutukset

Esityksessä ei ehdoteta perustettaviksi uusia

viranomaisia eikä toimielimiä. Yhden toimiluvan ja kotivaltion valvonnan periaate sekä potilasvakuutusmaksujen vahvistamismenettelyn poistuminen lisäävät kuitenkin Suomen valvontaviranomaisen eli sosiaali- ja terveysministeriön tarvetta yhteydenpitoon muiden ETA-valtioiden valvontaviranomaisten kanssa. Valvonnan painopisteen siirtyminen etukäteisvalvonnasta jälkikäteen tapahtuvaksi tarkastustoiminnaksi lisää myös ministeriön tarkastushenkilökunnan tarvetta. Tämä ei kuitenkaan aiheuta valtiolle lisäkustannuksia, koska vakuutustarkastuksesta valtiolle aiheutuvat kustannukset peritään vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain perusteella (479/44) vakuutuslaitoksilta vakuutustarkastusmaksuina. Vakuutusten ja korvausten hoitoon liittyvän kansainvälisen yhteistyön hoitaa potilasvakuutusyhdistys. Yhdistyksen kustannukset peritään pääosin potilasvakuutusmaksujen kautta, joten ne eivät aiheuta valtiolle lisäkustannuksia.

Esityksen vaikutusta potilasvakuutusmaksuihin ei ole mahdollista arvioida.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä potilasvakuutusyhdistyksen kanssa. Esityksen valmistelussa on otettu huomioon hallituksen esitykset Eduskunnalle laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta sekä ulkomaisia vakuutusyhtiöitä koskevan lainsäädännön muuttamisesta. Esityksestä pyydettiin lausunnot oikeusministeriöltä, potilasvakuutusyhdistykseltä, Kuluttajien Vakuutustoimistolta ja Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitolta.

4. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

potilasvahinkolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 25 päivänä heinäkuuta 1986 annetun potilasvahinkolain (585/86) 1 §:n 1 momentti, 4 §:n 2 momentti, 5 §:n 1 ja 2 momentti sekä 6 §,

sellaisina kuin niistä ovat 5 §:n 1 momentti 9 päivänä elokuuta 1993 annetussa laissa (754/93) ja 2 momentti 19 päivänä marraskuuta 1993 annetussa laissa (973/93), sekä

lisätään 5 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainituilla 9 päivänä elokuuta 1993 ja 19 päivänä marraskuuta 1993 annetuilla laeilla, uusi 2 momentti, jolloin muutettu 2 momentti ja nykyinen 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, sekä lakiin uusi 7 a §, seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Suomessa annetun terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä potilaalle aiheutuneesta henkilövahingosta (*potilasvahingosta*) suoritetaan korvausta tämän lain mukaan.

4 §

Vakuuttamisvelvollisuus

Vakuutuksen ottamisen laiminlyönyt on velvollinen laiminlyöntinsä ajalta suorittamaan enintään kymmenkertaisen vakuutusmaksun. Sosiaali- ja terveysministeriö antaa määräykset siitä, miten korotuksen perusteena oleva vakuutusmaksu lasketaan.

5 §

Vakuutuksenantaja

Tämän lain mukaisen vakuutuksen voi myöntää sellainen vakuutusyhtiö, jolla vakuutusyhtiölain (1062/79) mukaisesti on oikeus vahinkovakuutusluokkaan 13 kuuluvan vakuutusliikkeen harjoittamiseen Suomessa.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan vastaavasti sellaiseen ulkomaiseen vakuutusyhtiöön, jolla on Suomessa edustusto tai joka harjoittaa täällä vakuutuspalvelujen vapaata tarjontaa niin kuin siitä erikseen säädetään.

Kaikkien potilasvakuutustoimintaa Suomessa harjoittavien vakuutusyhtiöiden on kuuluttava potilasvakuutusyhdistykseen. Yhdistys hoitaa tämän lain mukaisen korvaustoiminnan

ja voi myöntää vakuutuksia jäsenyhtiöidensä lukuun. Yhdistys vastaa vahingosta silloin, kun vakuutuksen ottaminen on laiminlyöty, sekä määrää ja perii 4 §:n 2 momentissa tarkoitetun korotetun vakuutusmaksun.

6 §

Potilasvakuutuksen ehtojen ja maksujen tiedoksiantaminen

Vakuutusyhtiön on annettava tiedoksi sosiaali- ja terveysministeriölle kirjallisesti potilasvakuutuksen yleiset ja erityiset vakuutusehdot kuukautta ennen niiden käyttöönottoa.

Ministeriö voi tarvittaessa vaatia, että vakuutusyhtiö toimittaa ministeriölle selvityksen niistä vakuutusmaksujen perusteista, lomakeista sekä muista asiakirjoista, joita yhtiö käyttää asioidessaan vakuutuksenottajien kanssa.

Potilasvakuutusmaksut on laskettava silmällä pitäen vakuutettujen etujen turvaavuutta. Vakuutusmaksujen on kuitenkin oltava kohtuullisessa suhteessa vakuutuksista aiheutuviin kustannuksiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa määräyksiä vakuutusten ja vahinkojen tilastoinnin perusteena olevasta riskien luokittelusta.

Vakuutusyhtiöiden on ministeriön määräämällä tavalla teetettävä tässä pykälässä säädettyjen tehtävien vaatimia tutkimuksia ja laskelmia.

7 a §

Vakuutuksenottajan oikeus irtisanoa vakuutus

Vakuutuksenottaja voi irtisanoa vakuutuk-

sen siirtyväksi toiseen vakuutusyhtiöön vakuutuskauden aikana. Irtisanominen on toimitettava kirjallisesti. Irtisanomisilmoitukseen on liitettävä todistus uuden vakuutuksen ottamisesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 19 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki

eräiden potilasvahinkokorvausten sitomisesta palkkatasoon annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan eräiden potilasvahinkokorvausten sitomisesta palkkatasoon 6 päivänä maaliskuuta 1987 annetun lain (255/87) 3 §:n 2 momentti seuraavasti:

3 §

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa määräykset siitä, miten korotuksista vakuutusyhtiöille ja potilasvakuutusyhdistykselle vuosittain aiheutuvat kulut jaetaan vakuutusyhtiöiden ja potilasvakuutusyhdistyksen kesken niiden toiminnan laajuus huomioon ottaen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 8 päivänä joulukuuta 1994

Tasavallan Presidentti
MARTTI AHTISAARI

Sosiaali- ja terveysministeri *Jorma Huuhtanen*

1.

Laki**potilasvahinkolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 25 päivänä heinäkuuta 1986 annetun potilasvahinkolain (585/86) 1 §:n 1 momentti, 4 §:n 2 momentti, 5 §:n 1 ja 2 momentti sekä 6 §,

sellaisina kuin niistä ovat 5 §:n 1 momentti 9 päivänä elokuuta 1993 annetussa laissa (754/93) ja 2 momentti 19 päivänä marraskuuta 1993 annetussa laissa (973/93), sekä

lisätään 5 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna mainituilla 9 päivänä elokuuta 1993 ja 19 päivänä marraskuuta 1993 annetuilla laeilla, uusi 2 momentti, jolloin muutettu 2 momentti ja nykyinen 3 momentti siirtyvät 3 ja 4 momentiksi, sekä lakiin uusi 7 a §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Lain soveltamisala

Terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä potilaalle aiheutuneesta henkilövahingosta (*potilasvahingosta*) suoritetaan korvausta tämän lain mukaan.

1 §

Lain soveltamisala

Suomessa annetun terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä potilaalle aiheutuneesta henkilövahingosta (*potilasvahingosta*) suoritetaan korvausta tämän lain mukaan.

4 §

Vakuuttamisvelvollisuus

Vakuutuksen ottamisen laiminlyönyt on velvollinen laiminlyöntinsä ajalta suorittamaan enintään kymmenkertaisen vakuutusmaksun.

4 §

Vakuuttamisvelvollisuus

Vakuutuksen ottamisen laiminlyönyt on velvollinen laiminlyöntinsä ajalta suorittamaan enintään kymmenkertaisen vakuutusmaksun. *Sosiaali- ja terveysministeriö antaa määräykset siitä, miten korotuksen perusteena oleva vakuutusmaksu lasketaan.*

5 §

Vakuutuksenantaja

Tämän lain mukaisen vakuutuksen voi myöntää sellainen vakuutusyhtiölaissa (1062/79) tai ulkomaisten vakuutusyhtiöiden toiminnasta Suomessa annetussa laissa (635/89) tarkoitettu vakuutusyhtiö, jolla on toimilupa vastuuvakuutusliikkeen harjoittamiseen Suomessa.

5 §

Vakuutuksenantaja

Tämän lain mukaisen vakuutuksen voi myöntää sellainen vakuutusyhtiö, jolla vakuutusyhtiölain (1062/79) mukaisesti on oikeus vahinkovakuutusluokkaan 13 kuuluvan vakuutusliikkeen harjoittamiseen Suomessa.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan vastaavasti sellaiseen ulkomaiseen vakuutusyhtiöön, jolla on Suomessa edustusto tai joka harjoittaa täällä vakuutuspalvelujen vapaata tarjontaa niin kuin siitä erikseen säädetään.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

Kaikkien potilasvakuutustoimintaa harjoittavien vakuutusyhtiöiden on kuuluttava potilasvakuutusyhdistykseen. Yhdistys voi myöntää vakuutuksia ja hoitaa korvaustointia jäsenyhtiöidensä lukuun. Yhdistys vastaa vahingoista silloin, kun vakuutuksen ottaminen on laiminlyöty, sekä määrää ja perii 4 §:n 2 momentissa tarkoitetun korotetun vakuutusmaksun.

Kaikkien potilasvakuutustoimintaa Suomessa harjoittavien vakuutusyhtiöiden on kuuluttava potilasvakuutusyhdistykseen. *Yhdistys hoitaa tämän lain mukaisen korvaustoiminnan* ja voi myöntää vakuutuksia jäsenyhtiöidensä lukuun. Yhdistys vastaa vahingosta silloin, kun vakuutuksen ottaminen on laiminlyöty, sekä määrää ja perii 4 §:n 2 momentissa tarkoitetun korotetun vakuutusmaksun.

6 §

Potilasvakuutuksen ehtojen ja vakuutusmaksuperusteiden vahvistaminen

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asianomaisia keskeisiä vakuutuksen ottamiseen veloitettuja tai niiden järjestöjä kuultuaan potilasvakuutusyhdistyksen hakemuksesta potilasvakuutuksessa noudatettavat vakuutusehdot sekä vakuutusmaksun perusteet.

Vakuutusmaksun perusteet tulee vahvistaa siten, että vakuutusmaksut vastuuvelan korkotuotoilla lisättyinä riittävät tässä laissa tarkoitettua potilasvakuutustoiminnasta aiheutuviin menoihin ja ministeriön määräämässä laajuudessa tätä toimintaa harjoittavan yhtiön vastuukyvyn ylläpitämiseen.

6 §

Potilasvakuutuksen ehtojen ja maksujen tiedoksiantaminen

Vakuutusyhtiön on annettava tiedoksi sosiaali- ja terveysministeriölle kirjallisesti potilasvakuutuksen yleiset ja erityiset vakuutusehdot kuukautta ennen niiden käyttöönottoa.

Ministeriö voi tarvittaessa vaatia, että vakuutusyhtiö toimittaa ministeriölle selvityksen niistä vakuutusmaksujen perusteista, lomakkeista sekä muista asiakirjoista, joita yhtiö käyttää asioidessaan vakuutuksenottajien kanssa.

Potilasvakuutusmaksut on laskettava silmällä pitäen vakuutettujen etujen turvaavuutta. Vakuutusmaksujen on kuitenkin oltava kohtuullisessa suhteessa vakuutuksista aiheutuviin kustannuksiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa määräyksiä vakuutusten ja vahinkojen tilastoinnin perusteena olevasta riskien luokittelusta.

Vakuutusyhtiöiden on ministeriön määräämällä tavalla teetettävä tässä pykälässä säädettyjen tehtävien vaatimia tutkimuksia ja laskelmia.

7 a §

Vakuutuksenottajan oikeus irtisanoa vakuutus

Vakuutuksenottaja voi irtisanoa vakuutuksen siirtyväksi toiseen vakuutusyhtiöön vakuutuskauden aikana. Irtisanominen on toimitettava kirjallisesti. Irtisanomisilmoitukseen on liitettävä todistus uuden vakuutuksen ottamisesta.

*Tämä laki tulee voimaan   päivänä
kuuta 19 .*

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**eräiden potilasvahinkokorvausten sitomisesta palkkatasoon annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan eräiden potilasvahinkokorvausten sitomisesta palkkatasoon 6 päivänä maaliskuuta 1987 annetun lain (255/87) 3 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Korotuksista vakuutusyhtiöille ja potilasvakuutusyhdistykselle vuosittain aiheutuvien menojen rahoittamista varten tarpeellinen erä on otettava sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti huomioon potilasvahinkolaisissa säädettyä vakuutusmaksua määrättäessä. Sanottujen korotusten rahoittamiseen tarvittava vakuutusmaksujen osa jaetaan vakuutusyhtiöiden ja potilasvakuutusyhdistyksen kesken sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa määräykset siitä, miten korotuksista vakuutusyhtiöille ja potilasvakuutusyhdistykselle vuosittain aiheutuvat kulut jaetaan vakuutusyhtiöiden ja potilasvakuutusyhdistyksen kesken niiden toiminnan laajuus huomioon ottaen.

Tämä laki tulee voimaan   päivänä
kuuta 199 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.